

VELKÁ TÁĚSK

ĀšterĀ½, 30 bĀ™ezen 2010

I pĀ™es poĀ•áteĀ•ní potĀ•e se vĀ›dcĀ™ z CERN podaĀ™ilo nasimulovat podmínky vzniku vesmĀru. Ano, netrĀ›livĀ› oĀ•ek experiment Evropské organizace pro jaderný vĀzkum (CERN), byl ůspĀ›nĀ›. Pokus byl od poĀ•átku oznaĀ•ovĀn za jeden z nejmambioznĀ›ích vĀ›deckĀ›ch experimentĀ› vĀ›dech dob.

MĀ›l napodobit podmínky v ůvodní fázi Velkého tĀ™esku, jĀ™ podle souĀ•asnĀ›ch teoriĀ™ pĀ™ed 13,7 miliardy let zaĀ•alo pozorovatelné rozpĀnĀní vesmĀru. Samotnému aktu pĀ™edchĀzely dva neůspĀ›né pokusy - rannĀ› zĀvada na chladĀcĀm systĀmu magnetĀ™, která zpĀ›sobila ztrĀtu paprskĀ™, byla zĀhy opravena dodĀnĀm nových Ā•Āstic do systĀmu. Experiment vĀ›ak nakonec pĀ™ed 13. hodinou probĀ›hl ůspĀ›nĀ›. Byly proti sobĀ› navedeny dva protonovĀ paprsky, kaĀ•dĀ› o síle 3,5 teraelektronvoltĀ™ (TeV). VĀ›sledky budou nyní zpracovĀvat vĀ›dci z celĀho svĀ›ta.

Ā•ERNĀ DĀRA:

- Ā•ernĀ dĀra z pohledu klasickĀ fyziky je tĀ›leso velmi stĀlé, které nemĀ› zĀniknout vlivem ztrĀty svĀ hmoty, jelikoĀ• Ā•ĀdnĀ Ā•Āstice není podle klasickĀ fyziky schopna pĀ™ekonat rychlost svĀ›tla a jedinou pĀ™irozenou cestou zĀniku Ā•ernĀ dĀry se tak jeví její pohlcenĀ jinou Ā•ernou dĀrou tzv. gravitaĀ•nĀ srĀ•ka. PĀ™i pohledu na systĀm Ā•ernĀ dĀry z modernĀ fyziky vĀ›ak vyvstĀvĀ dalĀ› moĀ•nost, jak mĀ› Ā•ernĀ dĀra zĀniknout. KvantovĀ mechanika pĀ™ipouĀ•tĀ› proces, pĀ™i kterĀm vlivem neurĀitosti v poĀ•tu Ā•Āstic ve vakuu neustĀle vznikajĀ› a opĀ›t zĀnikajĀ› pĀry Ā•Āstice-antiĀ•Āstice. Pokud jedna z takto vzniklĀ Ā•Āstic vznikne nad horizontem udĀlostĀ› a druhĀ pod nĀm, mĀ› prvĀ z nich uniknout do nekoneĀna a snĀ•it tĀm hmotnost Ā•ernĀ dĀry. Tento proces se nazĀvĀ Hawkingovo zĀ™enĀ, nebo kvantovĀ vypĀ•ovĀnĀ Ā•ernĀ dĀr a byl poprvĀ popsĀn britskĀm astrofyzikem Stephenem Hawkingem. LidĀ nedĀ vĀ›tĀujĀ› se obĀvali Ā•ernĀ dĀry, která pohlte svĀ›t. Podle vĀ›dcĀ™ vĀ›ak LHC na zformovĀnĀ takovĀ Ā•ernĀ dĀry nemĀ dostateĀnou energii. PĀ™ipouĀ•tĀ›jĀ› pouze moĀ•nost vzniku mikroskopickĀ Ā•ernĀ dĀr, které se ze svĀ podstaty ve zlomku vteĀ›iny rozpadnou. DneĀ›nĀ ůspĀ›nĀ› pokus, po nĀmĀ• Ā•ĀdnĀ „zhroucenĀ svĀ›ta do Ā•ernĀ dĀry“ nenĀsledovalo, je podle nich dĀ›kazem nepodloĀ•enosti obav.

SmekĀm pĀ™ed inĀ›enĀry, co tohle dokĀzali vymyslet, postavit a nĀst zodpovĀdnost za funkĀnost celĀho systĀmu a jeĀ›tĀ› vĀ›ce pĀ™ed tĀ›mi, podle jejichĀ• vĀpoĀ•tĀ™ se celĀ projekt realizoval. NeumĀ si ani pĀ™edstavit tu dĀvku fant spojenou se znalostĀ matematiky a pĀ™ĀrodnĀch zĀkonĀ™, která lidi vede k chĀpĀnĀ Ā•ernĀ dĀr a trpaslĀ™ vĀ›dech barev :-). d@niela(obdivovatel a totĀlnĀ neznĀlek Ā•ehokoliv technickĀho)